

Úvodní slovo na vernisáži výstavy **Krásy krasu**,
Police n. Met., 28. května 2012

Dámy a pánové,

vítám vás na dnešní vernisáži výstavy podzemních fotografií. Není zvykem uvádět si sám vlastní výstavu, leč situace se tak vyvinula a náš jeskyňářský guru byl postižen neodkladnými povinnostmi jinde.

Jak se zde toto téma objevilo... No, mnozí již delší dobu víte, že Olda i já rádi fotíme. A fotíme ledacos, co nějak souvisí s přírodou. Ovšem tady v Polici s tím nejsme sami. Police je přímo líheň fotografů, málokde najdete tolik fotografů na kilometr čtvereční – mám pocit, že v Polici připadají dva fotografové na jednoho obyvatele. A bohatě stihnou zásobovat zdejší výstavní prostory. A nejsou to žádní diletanti a pěstují snad všechny myslitelné žánry. Krajinářské fotografii se nevyhne žádný. Bodejť – uprostřed nejkrásnější krajiny na světě! V tom je nepochybně nejvýraznější postavou Olda; i pro mě jsou jeho fotky krajin, květin, panoramat a mraků metou, ke které se snažím dospět. Ale nejen on, ještě včera zde visela výstava překrásných fotografií Karla Pfeiffera. Ale pěstují se tu na vysoké úrovni i jiné žánry. Třeba makrofotografie hmyzu – máme v čerstvé paměti výstavu Zdeňka Odlá. Nebo portréty a reportážní fotografie – to výtečně umí kromě již jmenovaného Karla Pfeiffera třeba Milan Zítka. Nebo sportovní fotografie – kupříkladu od Jirky Malíka. A dokonce fotografie letecká, nemusíme chodit daleko, stačí zůstat v rodině – Libor Jenka. Nemáme zde možnost být jen vyjmenovat všechny aktivní polické fotografy. Prostě, v Polici se (mimo jiné) hodně fotí a vystavuje. Je vůbec možné přijít ještě s něčím novým, neokoukaným? Co by tu v Pellyho domech ještě nebylo?

Přeci jen jsme jedno téma našli. Ono to možná není moc všeobecně známo, ale na Broumovsku působí Česká speleologická společnost čili počesku jeskyňáři. Olda je dokonce předsedou naší broumovské skupiny. Takže lezeme nejen nahoru – po skalách – jako každý zdejší občan a fotograf dbalý své patriotické cti. Lezeme také dolů, prostě vyvíjíme podzemní činnost. A samozřejmě při tom taky fotíme; copak jste nás už někde viděli nefotit?

Možná ve vás hlodají pochybnosti: kam tady můžou lézt? Copak tady jsou nějaké jeskyně, nějaký kras? No, pravda – s tím krasem to tu je slabší. Do opravdových jeskyní si musíme zajet jinač – proto velká většina vystavených fotografií pochází z Moravského krasu. To ale neznamená, že by zde na Broumovsku nebylo pod zemí nic zajímavého. Podzemní prostory vznikají totiž nejen ve vápencích, ale i v jiných horninách, pískovce nevyjímaje. Zde je nutno vysvětlit pojem *pseudokras* z podtitulu naší výstavy.

Když se řekne jeskyně, tak si většina z nás zcela správně představí jeskyni krasovou – tedy řekněme díru ve vápencovém masivu, všude kolem obklopenou kompaktní skálou. Dutinu, která vznikla rozpouštěním a odplavováním materiálu prosakující a protékající vodou. Něco jako díra v ementálském sýru. Kromě toho ale můžeme velice často narazit na jev opačný: totiž, že tu nejdříve vznikne volný prostor, který se teprve druhotně uzavře a oddělí od povrchu. A tomuto jevu se říká pseudokras.

Pseudokrasové prostory nevznikají rozpouštěním horniny, ale jejím rozrušováním různými mechanickými procesy, obvykle vlivem gravitace. Třeba tak, že na dno rokle padají s okolních skal balvany, které ji do značné výšky vyplní. A protože ty balvany mají mnohametrové rozměry, zůstává mezi nimi dost místa, aby se tam protáhl jeskyňář a prolézal stovky variant možných zákrutů a průlezů v několika patrech nad sebou. Tomu říkáme suťové jeskyně a ty největší a nejslavnější máme právě zde na Broumovsku – Teplickou jeskyni v Teplických skalách nebo jeskyni Macarát v Broumovských stěnách. Jiné prostory vznikají na hranách roklí a kaňonů, kde se okrajové skalní věže naklánějí a odsedají od ostatních. Než se zřítí do rokle – a to může trvat tisíce let – tak se prostor mezi nimi a masivem pomaličku rozšiřuje a shora se zanáší drobnějšími balvany, které ho uzavřou jako špunt. Takto vzniklé, tzv. rozsedinové jeskyně, jsou vertikální, úzké a vysoké, průstup skrz ně je horolezeckým zážitkem. Typické jsou např. pro kaňon Labe od Ústí k hranicím. I na Broumovsku je tento jev silně vyvinutý, však tu máme vysokých a různě nahnutých skalních věží víc než dost. Třeba kolem tzv. Skalního ostrova v Teplických skalách. Velmi nadneseně a nepřesně se to propaguje jako tzv. system Poseidon, což je ovšem zavádějící, jelikož opravdu uzavřených prostor které by bylo možno nazvat jeskyněmi, tam zase tolik není a s nějakým jeskynním systémem to už nemá společného vůbec nic. Existují ještě další typy pseudokrasových jeskyní v pískovcích, které jsou ovšem typické pro jiné oblasti české křídové pánve, na naší výstavě je nenajdete a proto vás s nimi nebudu unavovat.

Čím jsou jeskyně zajímavé pro fotografování? Jistě, to je hloupá otázka – samozřejmě vším. Ale to první, co každého z vás napadne, jsou krápníky. Bizarní útvary provokující fantazii a lahodící estetickému cítění svou bělostností nebo vkusně decentním zabarvením. Fotografií krápníků vidíte kolem sebe víc než dost. To je ale záležitost ryze krasová, průvodní jev rozpouštění a srážení vápence či jiné krasové horniny. Jak je to v pískovcích? Jsou pseudokrasové jeskyně i v tomto směru chudými příbuznými těch slavných krasových? Většinou ano, ale ne tak docela. Jsou to tak trochu spící princezny. Občas se probudí, oblečou se do zářícího roucha a ověsí diamantovými šperky. Uhodli jste, kdy se to děje? No jistě – přece v zimě a hlavně v předjaří po prvních oblevách. Tehdy se v suťových jeskyních dlouho drží mrazivý vzduch. Voda z tajícího sněhu teče

dolů mezi bloky a tam znovu zamrzá vytvářejíc rampouchy zvíci sloupů, ale také filigránské záclonky, zrcadla, reliéfy a roury kolem tekoucí vody. A co je na tom nejkrásnější – každý rok, ba každý týden je tato výzdoba jiná, naprosto originální, neopakovatelná. Chcete-li pozorovat a fotit růst krápníků, musíte žít aspoň několik tisíc let. Zato chcete-li fotit ledovou výzdobu v pseudokrasu, můžete kdykoliv. Pokaždé naleznete něco, co tu ještě nebylo a nikdy už nebude. Proto (a nejen proto) se fotografující jeskyňáři na Broumovsku vyskytují a nijak se nenudí.

Úplně na závěr se ještě vrátím na začátek. Tedy k fenoménu polických fotografů a vůbec ke kulturnímu klimatu v Polici. I když se tu cítím být doma, pořád jsem tu jako Pražák, jako host. Snad to tedy jako host, jako vnější pozorovatel, můžu říct, aniž by to vyznělo nepatříčně. Celých těch asi 15 let, co tu pravidelně pobývám, mě Police fascinuje. Jaké je to úžasné maloměsto. Ne, nefackujte mě, to nemá být pošklebek, nýbrž kompliment. Polici vnímám jako ideální město s ideálním kulturním a společenským klimatem, blízkým nostalgickému obrazu českého maloměsta přelomu století, ovšem toho minulého. Město, kde se pěstují veškeré múzy, nejen ta fotografická. A na vysoké úrovni. Město, které není odkázáno na import kultury, ale vystačí si v mnohém z vlastních zdrojů. Město, kde se žije pospolu, kde lidi mají společné zájmy a záliby, společně je pěstují a je jim při tom očividně dobře. Ať jde o turistiku, sporty, recesi, muziku, focení... Když si představím, že by takové akce jako Polický vandr, zimní táboření, Polickou pouť, opravu suchodolské kapličky, různá ta mnohá promítání nebo něco podobného podnikala třeba naše pražská městská část – no to by byla bída... Takové věci se mohou dít jen v Polici. A já jsem nesmírně vděčný, že se můžu počítat mezi polické fotografy, snad to není příliš opovážlivé.

Děkuji vám za pozornost a předávám slovo – i zvuky, tóny – Kamarádům. Kamarádům s velkým K.